

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul de lege pentru modificarea și completarea
Codului de procedură penală

Condițiile ce au impus elaborarea proiectului și finalitățile urmărite

Elaborarea prezentului proiect de Lege a fost condiționată de necesitatea stringentă de îmbunătățire a procedurilor de cercetare și de soluționare a cauzelor penale în care sunt implicate persoane care prezintă indicii prezenței unor boli mentale și în privința cărora există suficiente temeiuri pentru a dispune aplicarea unei măsuri preventive privative de libertate.

În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a subliniat obligația statului de a întreprinde măsurile necesare pentru a proteja viața persoanelor care necesită servicii de îngrijire de sănătate. În același timp, Curtea europeană condamnă acțiunile statului pentru încălcarea dreptului la libertate a unei persoane cu tulburări psihice.

În acest sens, legislația trebuie să prevadă mecanisme eficiente de intervenție pentru a preîntâmpina acțiunile arbitrare din partea autorităților statului în raport cu persoana cercetată care suferă de unele tulburări mintale. De asemenea, în vederea asigurării certitudinii juridice este esențial ca procedurile privind aplicarea măsurilor de constrângere față de persoana învinuită, inculpată, să fie clar definite și legea în sine să fie de o aplicație previzibilă pentru a fi în conformitate cu standardul de “legalitate”, stabilit de Convenție, un standard care presupune ca toate legile să fie formulate suficient de precis pentru a permite persoanei să obțină indicațiile potrivite în caz necesar și să prevadă, într-o măsură rezonabilă, în circumstanțele existente, consecințele unei anumite acțiuni ce se impune.

Prin demersul adresat Guvernului Republicii Moldova, Procuratura Generală a adus în atenție unele aspecte problematice în activitatea organelor de drept, datorate lipsei temeiurilor și procedurilor de deținere, în procesul urmăririi penale cât și după trimiterea cauzei în judecată, a persoanelor urmărite cu privire la care sunt date despre prezența unor boli psihice. Prin același demers se solicită întreprinderea măsurilor urgente pentru înlăturarea vidului legislativ și instituțional în domeniu.

În acest sens, pentru soluționarea divergențelor și asigurarea aplicării corecte și uniforme a prevederilor legislației procesual-penale, la etapa de urmărire penală și examinare în instanța de judecată, în cazul când persoana cercetată prezintă indici ce pot trezi dubii asupra stării sănătății mintale a acesteia, precum și examinarea aspectelor legate de internarea preveniților în instituțiile psihiatrice în cazul în care este necesar asigurarea unui tratament forțat al acestora, prin

Ordinul ministrului justiției nr. 811 din 09 octombrie 2017, a fost constituit grupul de lucru interinstituțional (din reprezentanți ai Procuraturii Generale, Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Spitalului Clinic de Psihiatrie, Centrului de Medicină Legală, Inspectoratului General de Poliție), Administrația Națională a Penitenciarelor și judecători. La elaborarea proiectului a fost acordat suport și din partea Oficiului Avocatului Poporului și Centrului Comunitar de Sănătate Mintală Botanica.

Pentru elaborarea mecanismului legal aplicabil persoanelor în privința cărora s-au constatat maladii psihice și față de care a fost aplicată măsura arestului preventiv sau față de care aceasta urmează a fi aplicată, în sarcina membrilor grupului de lucru au fost stabilite următoarele obiective:

a) evaluarea situației de ansamblu privind persoanele bănuite, de comiterea unor fapte penale și care prezintă indici despre existența unei boli/tulburări psihice;

b) identificarea unor soluții legislative ce ar îmbunătăți cadrul legal existent și ar conduce la prevenirea aplicării deficitare a normelor legale;

c) analiza legislației actuale aplicabile persoanelor ce suferă de boli mintale și identificarea soluțiilor eficiente pentru aplicabilitatea prevederilor în vigoare, în materia plasamentului persoanelor cu boli mintale la faza de urmărire penală și care prezintă indici despre existența unei boli/tulburări psihice.

În rezultat, principalele soluții identificate de către membrii grupul de lucru interinstituțional au fost formulate în prezenta inițiativă de modificare și completare a Codului de procedură penală.

Principalele prevederi ale proiectului

Prin intermediul proiectului de lege se urmărește operarea unor modificări și completări în Codul de procedură penală, în vederea instituirii unui mecanism eficient care să permită determinarea clară a procedurii de internare forțată în instituțiile psihiatrice a persoanelor care suferă de tulburări psihice și în privința cărora există temeuri de aplicare a arestului preventiv sau care se află în arest preventiv.

În prezent art. 490 intitulat „*Internarea în instituția psihiatrică*”, prevede că „La constatarea faptului de îmbolnăvire a persoanei în privința căreia se efectuează urmărire penală și care se află în stare de arest, judecătorul de instrucție dispune, în temeiul demersului procurorului, internarea ei în instituția psihiatrică, adaptată pentru deținerea persoanelor arestate, dispunând, totodată, revocarea arestului preventiv.”. În același timp, actualele prevederi nu stabilesc întreaga procedură prin care se dispune internarea forțată a persoanei într-o instituție psihiatrică, criteriile și termenul pentru care persoana este privată de libertate. Mai mult, în prezent nu există *instituție psihiatrică, adaptată pentru deținerea persoanelor arestate*.

În aceste circumstanțe, se propune o nouă redacție a art. 490 cu prevederi privind:

- acțiunile organelor competente în cazul cercetării învinutului, inculpatului, care întrunește temeiurile pentru aplicarea unei măsuri preventive privative de libertate, însă față de care există o presupunere justificată prin probe scrise și/sau declarații verbale ale unor persoane autorizate privitor la existența unei boli mintale ale acestuia, aflate într-o fază de acutizare sau care determină un comportament neadecvat ori violent;

- durata totală a internării forțate în instituția psihiatrică, care nu poate depăși 12 luni. Totodată, internarea forțată în instituția psihiatrică se dispune pentru un termen de cel mult 30 de zile iar fiecare prelungire nu poate depăși acest termen;

- temeiurile de revocare a măsurii respective.

Potrivit proiectului de lege, internarea forțată a persoanei într-o instituție psihiatrică urmează a fi dispusă doar în situația în care, sunt întrunite temeiurile prevăzute la art. 28 al Legii nr. 1402/1997 privind sănătatea mentală, fapt care face imposibilă plasarea acesteia în arest. Astfel, temeiurile prevăzute la art. 28 al Legii nr. 1402/1997 sunt: a) pericolul social direct; b) prejudiciul grav sănătății sale dacă nu i se va acorda asistență psihiatrică.

De asemenea, propunerea de completare a CPP cu un nou articol 308¹ are drept obiectiv stabilirea întregii proceduri prin care se dispune internarea forțată a persoanei într-o instituție psihiatrică.

Astfel, stabilind necesitatea aplicării măsurii arestării preventive față de învinuit, în privința căruia există o constatare medicală sau medico-legală privind existența unei maladii psihice în acutizare, pentru înlăturarea riscurilor prevăzute la art. 176 alin. (1), procurorul va înainta în instanța judecătorească un demers privind internarea forțată în instituția psihiatrică, la care urmează a fi anexate toate probele care confirmă starea de sănătate a persoanei.

În același timp, în vederea asigurării drepturilor persoanei ce constituie subiect al cercetării, norma propusă conține reglementări clare și previzibile despre dreptul acesteia, precum și a apărătorului de a fi informați despre aplicarea respectivei măsuri. Totodată, au fost reglementate situațiile în care subiectul vizat sau apărătorul acestuia sunt în imposibilitate de a lua cunoștință de demers. Prin urmare, înainte de începerea ședinței, acestora li se oferă suficient timp pentru a consulta demersul în cauză.

Norma propusă conține prevederi cu privire la termenul de înaintare a demersului, ce nu poate fi mai mare de 12 ore din momentul când există o probă că starea mintală nu permite persoanei aflarea în detenție, precum și procedura de examinare a demersului respectiv de către instanța de judecată.

Adițional, avînd în vedere faptul că dubii privind existența unor tulburări psihice pot fi atestate chiar de la etapa reținerii persoanei, s-a propus completarea art. 167 cu un nou alineat (7), care va stabili acțiunile care trebuie să le întreprindă organul ce a efectuat reținerea și anume dispunerea imediată, dar nu mai tîrziu de 12 ore din momentul reținerii, a efectuării unei constatări medicale sau medico-legale.

Avînd în vedere că internarea forțată a persoanei într-o instituție psihiatrică reprezintă o privare de libertate, prezentul proiect de lege are drept scop asigurarea tuturor garanțiilor în acest sens, fiind aplicate *mutatis mutandis* garanțiile specifice măsurile preventive privative de libertate.

Fundamentarea economică-financiară

Implementarea prezentului proiect de lege sub aspect penal nu impune cheltuieli financiare suplimentare din bugetul de stat.

Urmează a fi evaluate și determinate costurile necesare pentru asigurarea activității instituțiilor medicale în care vor fi plasate persoanele potrivit noilor prevederi.

Respectarea transparenței în procesul decizional

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239 din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional, proiectul a fost plasat pe pagina web a Ministerului Justiției (directoriul „Transparența decizională”, compartimentul „Proiecte de acte legislative remise spre coordonare”).

Secretar de stat

Nicolae EȘANU